

Kiegészítések korábbi témákhoz. – A kisebb írások közül egyet emelünk ki: a *Roma* városnévnek az M. PITTAU, illetve G. RAPELLI által a lap hasábjain korábban közölt újabb etimológiáihoz fűz további kiegészítéseket P. MACCALLINI (657–60).

Nekrológ. – Ebben az évben RAFAEL CARIA (1941–2008) katalán és HENRIKE KNÖRR (1947–2008) baszk tudóstól kellett kényszerű búcsút venni (309–12). Egy másik rovatban esik szó a mozambiki LUIS ABRAHAMO (1950–2007) munkásságáról, aki a Dél-afrikai Névtani Társaság (NSA) és az UNGEGN dél-afrikai szekciójának elnöke volt.

2. A folyóirat ismertett számának magyar vonatkozású részletei. – Az ismertetések között a következő kötetekről esik szó: BURA LÁSZLÓ: Öt évszázad utcanevvei: Szatmárnémeti 1500–2000, Csíkszereda, Státus Kiadó, 2007 (195–6); RÁCZ ANITA: A régi Bihar vármegye településneveinek történeti-etimológiai szótára, Debrecen, DE, Magyar Nyelvészeti Intézet, 2007 (214); TAKÁCS JUDIT: Keresztnevek jelentésváltozása, Debrecen, DE, Magyar Nyelvészeti Intézet, 2007 (528–9). A folyóiratok bemutatásánál szerepel a Névtani Értesítő 29. száma (az összefoglalók angol címeinek felsorolásával és a fontosabbnak ítélt tartalmak, események rövid olasz nyelvű összefoglalásával, 223–4). A rendezvények rovatában szerepel a 2007. nov. 22–24. között Budapesten az ELTE-n tartott vezetéknev-változtatási konferenciáról szóló beszámoló (246–7). – Az éves bibliográfiai áttekintésben szerepel FÁBIÁN ZSUZSANNÁnak a RION. könyvsorozatairól (QuadRION., QuiRION.) szóló, a Névtani Értesítő 29. számában közölt ismertetése (653).

FÁBIÁN ZSUZSANNA

NOMINA 31. (2008)

Szerkesztő: MARGARET SCOTT

Society for Name Studies in Britain and Ireland,
King's Lynn, Norfolk, 2008. 175 lap

1. A Nomina című folyóirat 31. száma a kiadás körülményeinek tekintetében több újjátást is hozott: a tíz kötet elkészítését felvállaló CAROLE HOUGH (University of Glasgow) után a periodika szerkesztője MARGARET SCOTT (Scottish Language Dictionaries) lett; a kiadványt pedig a továbbiakban új nyomda, az MPG Books Group készíti.

2. A Nomina legújabb száma a korábbi kötetek felépítését követi.

Tanulmányok. – A tanulmányok sorát D. K. TUCKER dolgozata (5–44) kezdi meg. Az írás a PERCY HIDE REANEY által készített nagy hatású angol családnévszótár 1958-ban „A Dictionary of British Surnames” címen megjelent első kiadását és a szótár 1991-es harmadik, R. M. WILSON által javított és bővített kiadásának 1997-es átdolgozott változatát hasonlítja össze. Matematikai módszerekkel megbecsüli, hogy az egyes névcikkekben több, azonos eredetre visszavezethető névformát is tartalmazó két szótárban mennyi a ténylegesen megtalálható családnevek száma; összeveti a két kötet családneveit az 1881-es angliai és wales-i népszámlálás névadataival, valamint a harmadik kiadásban

szereplő családneveket az 1998-as nagy-britanniai választási jegyzék névanyagával; végül a névegyezések és az összeírt lakosok számának aránya alapján a lakosság egésze által használt családnevek állományának szótárbeli lefedettségéről nyilatkozik.

CAROLE HOUGH tanulmánya (45–66) a történeti Cumberland, Westmorland és Lancashire megyék területéről feljegyzett, női nevet vagy nőre utaló közzói alkotóelemet tartalmazó helyneveket tipizál. Ezek a főként kisebb jelentőségű földrajzi objektumokat (pl. dűlőket, forrásokat, kutakat) jelölő helynevek a szerző véleménye szerint reális képet adhatnak számunkra a közrendű nők által a helyi közösségekben egykor betöltött szerepekről. Az így nyert, más tudományágak számára is hasznos ismeretek egyéb forrásokból ráadásul nem nagyon fejthetők ki, hiszen a vidéki nők múltbeli társadalmi helyzetéről a korai történeti feljegyzések gyakran hallgatnak. A gyűjtött helynévtörténeti adatok ugyanakkor egyes szavak első előfordulását, nyelvjárási kötöttségét illetően módosítani látszanak a nyelvészet bizonyos, eddig érvényesnek gondolt megállapításait is.

GAVIN SMITH (67–87) egy jellegzetes angol településnévtípus denotációjával kapcsolatban elfogadott onomasztikai nézet újragondolására vállalkozik. A korábban megfogalmazott vélemény szerint az *-ingas* végű helységnevek az angolszász hódítás során tevékenykedő hadurak „népé”-nek (rokonainak, katonáinak) legkorábbi állandó településeit jelölték. SMITH a Surrey megyében fennmaradt, *-ingas*-ra végződő helységnevek földrajzi megoszlása alapján ugyanakkor arra a következtetésre jut, hogy e nevek inkább a korabeli királyi vármegyék területével egybeeső egyházkerületek központjait azonosíthatták. Az *-ingas* népcsoportnév-képző jelentése SMITH véleménye szerint ’királyi és egyházi közösség’, ’a vármegye népe’ lehetett, s a 620-as és 680-as évek közötti időszakban tudatosan kialakított egyházkerületi központok megnevezésekor használták.

W. F. H. NICOLAISEN személyes hangvételű írása (89–98) a szerző három és fél évtizedes kutatómunkája nyomán megfogalmazódott alaptételeket fejt ki. NICOLAISEN szerint az írói névadás sajátosságait leírni kívánó kutató feladata elsősorban nem az, hogy a szépirodalmi szerzők alkotta tulajdonnevek vélhető etimológiájának és az egyes nevek által jelölt szereplők, helyek, tárgyak stb. jellegzetességeinek összefüggéseit azonosítsa, hanem az, hogy a modern irodalomelmélet kívánalmainak megfelelően a művekben jelentkező valós vagy fiktív nevek szövegbeli funkcióját vizsgálja, az olvasók által a neveknek tulajdonított jelentéstartalmat felfejtse.

RICHARD A. V. COX a Man-sziget helyneveit összegyűjtő, GEORGE BRODERICK által szerkesztett hétkötetes sorozatot („Placenames of the Isle of Man”, Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1994–2005) mutatja be (99–119). Az írás a Man-szigeti földrajzi nevek nyelvi felépítésének jellemzőit is megvizsgálja, s az elemzés során a szerző több helynév kapcsán a kötetekben közölt információkhoz képest kiegészítéseket, pontosításokat fogalmaz meg a névszerkezet, az etimológia tekintetében. A munka legnagyobb jelentőségét COX abban látja, hogy az anyanyelvként kihalt, a gael nyelvek közé tartozó Man-szigeti nyelv bizonyos sajátosságai a közreadott helyi földrajzinév-anyag megfelelő elemeinek segítségével a továbbiakban is tanulmányozhatók.

Beszámolóik. – A kötet ismerteti az SNSBI tizenhetedik tudományos konferenciájának (Edinburgh, 2008. április 4–7.) eseményeit. C. P. LEWIS a Litvániában rendezett 2. Nemzetközi Alekszandras Vanagas Konferencia (Vilnius, 2007. október 24–26.) eseményeiről készített rövid beszámolót.

Recenziók. – Bár a bemutatott művek változatos témákat dolgoznak fel, mindnek van több-kevesebb névtani vonatkozása: találunk közöttük a középkori svéd személynevekkel

foglalkozó szótárt; a svéd személynevek szabályozásának történetéről szóló összefoglalást; a kelták Európában fellelhető archeológiai és helynévi nyomait bemutató atlaszt; a brit őslakosoknak az angolszász hódítás idején fennálló helyzetét vizsgáló kötetet; a középkori Suffolkról született munkát; a skóciai Fife területének helyneveit közreadó művet; a tulajdonnevek mai nyelvi rendszerben betöltött funkcióját, szófaji kategorizációjának lehetőségei tanulmányozó kötetet; valamint a nemrégiben elhunyt Mary Higham válogatott írásait tartalmazó könyvet.

Bibliográfia. – A kötet a 2007-ben megjelent, Nagy-Britannia és Írország tulajdonneveivel (is) foglalkozó, főként angol és német nyelvű történelmi, filológiai, névtani kiadványok, tanulmányok, recenziók bibliográfiájával zárul. Összeállítója, CAROLE HOUGH az angol nyelvű absztraktok alapján a Névtani Értesítőt is áttekintette a témakörbe vágó írások után kutatva, így a bibliográfia tartalmazza BÖLCSKEI ANDREA e magyar periodikában megjelent, a differenciált angol településnevek korrelációs rendszeréről írott dolgozatának adatait is.

BÖLCSKEI ANDREA

ACTA ONOMASTICA 49. (2008)

Főszerkesztő: MILAN HARVALÍK

Ústav pro jazyk český AV ČR, Praha, 2008. 387 lap

1. A Cseh Köztársaság egyetlen névtani folyóirata a szokásos struktúrától eltérően 2008-ban egy köszöntő számmal örvendeztette meg a névtan iránt érdeklődő nagyközönséget. A köszöntő kötet ez esetben a 70. születésnapját ünneplő Dr. Libuše Olivová-Nezbedová professzorasszonyt tisztelte meg, hasonlóképpen az 1999-ben megjelent kiadványhoz, mely az alapító Jan Svoboda munkásságát hivatott elismerni. A kötet 387 oldal terjedelmű, s összesen 50 tanulmányt tartalmaz. Ezek mindegyikének bemutatására jelen ismertetés nem vállalkozhat; pusztán betekintést kíván nyújtani a cseh névtan legújabb termésébe. A kötet fókuszában a hely- és személynevekkel kapcsolatos írások állnak, de olvashatunk egyéb névtani kérdésekről is. A cikkek többsége cseh nyelvű, de németül, lengyelül, szlovákul és oroszul írt is akad közöttük.

2. **A személynevek témaköréből.** – A tanulmánykötetet a főszerkesztő, MILAN HARVALÍK köszöntőcikke (10–2) nyitja; MARIE NOVÁKOVÁ (12–25) és MILOSLAVA KNAPPOVÁ (181–6) írása pedig az ünnevelt publikációit méltatja. ZOFIA ABRAMOWICZ „Rítusok és szimbolizmus a zsidó személynevekben” című cikkének középpontjában a zsidó családnevek és hagyományok közötti kapcsolat áll (25–34). – **Családnevek.** A hasonló témával foglalkozó LEONARDA DACEWICZ (Keresztény és zsidó vallásúak családneveiről a XVIII. századi Északkelet-Lengyelországban; 91–8) megállapítja, hogy a vizsgált térben és időben a lefrekvenciáltabb zsidó családnevek héber és jiddis eredetűek voltak, *-owicz* végződéssel megtoldva, míg ugyanezen feltételek között a keresztény családnevek az *-uk/-czuk* szuffixummal zárultak; ezek körében jóval gyakoribb a